

นิติปรัชญาสมัยกลาง*

Philosophy of Law in the Middle Ages

รองศาสตราจารย์ ดร.ปวาริต เลิศธรรมเทวี**
Associate Professor Dr. Pawarit Lertdhamtewe

วันรับบทความ 10 ธันวาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 14 มิถุนายน 2567; วันตอบรับตีพิมพ์ 16 มกราคม 2568

บทคัดย่อ

มัธยมสมัยหรือยุคกลางเป็นยุคที่เชื่อมต่อบetween ยุคโบราณกับยุคสมัยใหม่กินเวลาประมาณหนึ่งพันปี นับตั้งแต่โรมันตะวันตกล่มสลายในศตวรรษที่ 5 ไปจนถึงศตวรรษที่ 15 แม้จะถูกมองว่าเป็นช่วงเวลาแห่งความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรมและความมืดมิดทางปัญญา ซึ่งเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ยุคมืด” แต่ยุคกลางคือช่วงเวลาแห่งการฟักตัวและเจริญเติบโต บทความนี้กล่าวถึงนิติปรัชญาสมัยกลาง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญและท้าวทิวาในคริสต์ศาสนาเข้าไปมีอิทธิพลในโลกตะวันตก ปรัชญากรีกและโรมันในยุคโบราณมิได้สูญหายไป แนวคิดโดยเฉพาะของเพลโตมีอิทธิพลต่อนักบวชในศาสนาคริสต์หลายท่าน แต่ถูกหลอมรวมเข้ากับแนวคิดและความเชื่อของคริสต์อย่างเป็นทางการอันหนึ่งอันเดียวกัน นักคิดนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงและมีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญาเกิดในยุคสมัยนี้ โดยเฉพาะนักบุญออกัสตินแห่งฮิปโป นักบวชเหล่านี้ต่างเห็นความขัดแย้งระหว่างศาสนาคริสต์กับปรัชญากรีก แต่เชื่อว่าหลักปรัชญากรีกโดยเฉพาะของเพลโตและคำสอนของศาสนาคริสต์มีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก ซึ่งนักบวชในศาสนาคริสต์ชี้ให้เห็นว่าปรัชญาเป็นเรื่องของเหตุผล แต่ศาสนาเป็นเรื่องของศรัทธา การเข้าถึงพระเจ้าจำเป็นต้องใช้ศรัทธา กล่าวได้ว่า นักบวชในศาสนาคริสต์มีวิธีการที่ฉลาดหลักแหลมในการทำให้ปรัชญากรีกของเพลโต ซึ่งเป็นเรื่องการอธิบายความเป็นไปในสังคม ไปสู่ความเป็นท้าวทิวาในศาสนาคริสต์

คำสำคัญ: นิติปรัชญา นิติปรัชญาสมัยกลาง กฎหมายธรรมชาติ

* บทความวิจัยนี้เรียบเรียงจากโครงการวิจัยเรื่อง “นิติปรัชญาสมัยกลาง” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี พ.ศ. 2566 และเป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายวิชาการนิติปรัชญาของผู้เขียนซึ่งใช้สอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** รองศาสตราจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Associate Professor, Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

Abstract

Medieval periods (or the Middle Ages) are a period of about a thousand years between the fall of the Roman Empire and the dawn of the Modern era. The term ‘medieval’ is used negatively. It stems from a disinterest encouraged by the popular belief that the medieval period was the Dark Ages. But many consider the Middle Ages to have been a period of germination and growth. This article considers legal philosophy in the Middle Ages, which was dominated by the church and its doctrines. Philosophy of antiquity was not lost; Plato and Aristotle exercised an influence upon the minds of many medieval Christian thinkers. However, the concepts and ideas which the philosophy of antiquity had produced were reinterpreted in the light of the theology and doctrines of the Christian church. Many great thinkers, whose works laid down the framework for subsequent reflection on legal philosophy, born during these periods. These include the following figures: St. Augustine of Hippo. Many Christian thinkers saw some contradictions between Christianity and the philosophy of antiquity. For them, however, the similarity between Plato and the Christian doctrine was so apparent. They particularly pointed out that there are limits to how far reason can get mankind in religious questions. It was thus Christian thinkers who Christianized Plato.

Keywords: Legal Philosophy, Medieval Philosophy of Law, Natural Law

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จรัญ โฆษณานันท์, *นิติปรัชญา: หลักนิติธรรม สภาวะยกเว้นและปฐมบทแห่งคำพิพากษาแนวรัฐประหารนิยม-ตุลาการภิวัตน์* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2563).

ปวีทร เลิศธรรมเทวี, 'เศรษฐกิจการเมืองในโลกของนิติปรัชญา' (2566) 79(3) บทบัณฑิตย 1.

ปวีทร เลิศธรรมเทวี, 'ลัทธิการเมืองในโลกของนิติปรัชญา' (2566) 52(1) วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 54.

ปวีทร เลิศธรรมเทวี, 'นิติปรัชญาไบแซนไทน์' (2566) 79(4) บทบัณฑิตย 1.

ปวีทร เลิศธรรมเทวี, 'นิติปรัชญาในโลกมุสลิม' (2566) 51(2) วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 292.

ปวีทร เลิศธรรมเทวี, 'นิติปรัชญาโรมัน' (2565) 78(1) บทบัณฑิตย 26.

มุนินทร์ พงศาปาน, *ระบบกฎหมายซีวิลลอว์: จากกฎหมายสิบสองโต๊ะสู่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* (สำนักพิมพ์วิญญูชน 2562).

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* (สำนักพิมพ์อ่าน 2561).

ส. ศิวรักษ์, *นักปรัชญาการเมืองฝรั่ง* (สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2525).

ภาษาต่างประเทศ

Bart D. Ehrman, *Jesus: Apocalyptic Prophet of the New Millennium* (Oxford University Press 1999).

Bart D. Ehrman, *How Jesus Became God: The Exaltation of a Jewish Preacher from Galilee* (HarperCollins Publishers 2014).

C.R. Evans, *Bernard of Clairvaux* (Oxford University Press 2000).

นิติปรัชญาสมัยกลาง
Philosophy of Law in the Middle Ages

- Christopher M. Culler, *Bonaventure* (Oxford University Press 2006).
- Constant J. Mews, *Abelard and Heloise* (Oxford University Press 2005).
- David Lee Bomgardner, *The Story of the Roman Amphitheatre* (Routledge 2000).
- Edward Gibbon, *The History of the Decline and Fall of the Roman Empire: Abridged Edition* (Penguin Books 2005).
- Eusebius of Caesarea, *Life of Constantine* (Christian Literature Publishing Co. 1890).
- Eusebius, *The History of the Church* (Penguin 1989).
- G.R. Evans, *Bernard of Clairvaux* (Oxford University Press 2000).
- Georges Duby, *The Three Orders: Feudal Society Imagined* (The University of Chicago Press 1980).
- Gratian, *Concordantia discordantium canonum* (unknown) § 1.
- H. Clover and Margaret Gibson, *The Letters of Lanfranc* (Oxford University Press 1979).
- Harry M. Hine, 'Seneca and Paul: The First Two Thousand Years' in Joey Dodson and David Briones (eds) *Paul and Seneca in Dialogue* (Brill 2017).
- James A. Brundage, 'The Teaching and Study of Canon Law in the Law Schools' in Wilfried Hartmann and Kenneth Pennington (eds), *The History of Medieval Canon Law in the Classical Period* (The Catholic University of America Press 2008).
- Janet Coleman, 'The Philosophy of Law in The Writings of Augustine' in Fred D. Miller Jr. and Carrie-Ann Biondi (eds), *A History of the Philosophy of Law from the Ancient Greeks to the Scholastics* (Springer 2015).

Jean Porter, 'Custom, Ordinance and Natural Right in Gratian's Decretum' in Amanda Perreau-Saussine and James Bernard Murphy (eds), *The Nature of Customary Law* (Cambridge University Press 2007).

John Duns Scotus, *Opus Oxoniense (Ordinatio)* (no publisher 1300–1304).

John F. Quinn, 'The Moral Philosophy of St. Bonaventure' (1974) 5(2) *Southwestern Journal of Philosophy* 39.

John Henderson, *The Medieval World of Isidore of Seville: Truth from Words* (Cambridge University Press 2007).

John Marenbon, *The philosophy of Peter Abelard* (Cambridge University Press 1997).

M. Rule, *Eadmer: Historia Novorum* (Rolls Series 1884).

Matthew J. Tuininga, *Calvin's Political Theology and the Public Engagement of the Church* (Cambridge University Press 2017).

Matthew M. De Benedictis, *The Social Thought of Saint Bonaventure: A Study in Social Philosophy* (The Catholic University of America Press 1946).

Michael T. Clanchy, *Abelard: A Medieval Life* (Blackwell 1997).

Noel Lenski (ed), *The Cambridge Companion to the Age of Constantine* (Cambridge University Press 2006) 1–13.

Peter Abelard, *Theologia Christiana* (no publisher 1126).

Peter Abelard, *Collationes* (no publisher 1130).

Peter Abelard, *Scito Teipsum* (no publisher 1130).

Peter Abelard, 'Sic et Non' in Blanche B. Boyer and Richard McKeon (eds) *Peter Abelard, Sic et Non: A Critical Editions* (The University of Chicago Press 1977).

นิติปรัชญาสมัยกลาง
Philosophy of Law in the Middle Ages

- Peter Adamson, *Medieval Philosophy* (Oxford University Press 2019).
- Pliny the Elder trans John Healey, *Natural History: A Selection* (Penguin Books 2004).
- Ralph McInerny, *Thomas Aquinas: Selected Writings* (Penguin Books 1998).
- Robert A. Markus, 'From Rome to the barbarian Kingdoms' in John McManners (ed) *The Oxford Illustrated History of Christianity* (Oxford University Press 2001).
- Sandra Visser and Thomas Williams, *Anselm* (Oxford University Press 2009).
- St. Augustine of Hippo, *Confessions* (Penguin Books 2008).
- St. August of Hippo, *The City of God* (Penguin Books 2003).
- St. August of Hippo, *De civitate Dei contra paganos* (no publisher 426).
- St. Bonaventure, *De Redcutine Artium ad Theologiam* (unknown).
- St. Bonaventure, *Commentary on the Sentences* (no publisher 1248).
- St. Bonaventure, *Collationes in Hexaemeron* (no publisher 1273).
- St. Isidore of Seville, *Etymologiae* (no publisher 600-625).
- St. Isidore of Seville, *Sententiae libris tres* (unknown).
- St. Thomas Aquinas, *Commentary on Sentences* (no publisher 1252-4).
- St. Thomas Aquinas, *Summa contra Gentiles* (no publisher 1259).
- St. Thomas Aquinas, *On Aristotle's De anima* (no publisher 1268).
- St. Thomas Aquinas, *On the Trinity* (no publisher 1257).
- St. Thomas Aquinas, *Summa Theologiae* (no publisher 1271)
- St. Thomas Aquinas, *De Regimine Principum (On Kingship)* (Unfinished) (1271).
- St. Thomas Aquinas, *On Aristotle's De Anima* (no publisher 1268).
- Stephen Dando-Collins, *The Great Fire of Rome* (Da Capo Press 2010).
- Timothy D. Barnes, *Constantine and Eusebius* (Harvard University Press 1984).